

การเรียนรู้ด้านสื่อเทคโนโลยีที่มีผลต่อพลวัตการเปลี่ยนแปลงทางสังคม
และวัฒนธรรมภายใต้ความสัมพันธ์ชายแดนไทย-กัมพูชา
LEARNING ON MEDIA AND TECHNOLOGY AFFECTING THE
DYNAMICS OF SOCIAL AND CULTURAL CHANGE
UNDER THE THAI-CAMBODIAN BORDER RELATIONSHIP

¹พระครูไพโรจน์วัฒนาทร และ ²ธยาอุส ขอเจริญ

¹Phrakhrupairojwattanatorn and ²Thayayut Khojaroen

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, วิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ, ประเทศไทย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Sisaket Buddhist College, Thailand

¹chokchai.0005@gmail.com

Received May 10, 2021; Revised July 12, 2021; Accepted August 25, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการเรียนรู้ด้านสื่อและเทคโนโลยีของประชาชนตามแนวชายชายแดนไทย-กัมพูชา 2) เพื่อศึกษาปัจจัยอิทธิพลของสื่อและเทคโนโลยีที่มีต่อพลวัตทางสังคมและวัฒนธรรมของประชาชนตามแนวชายชายแดนไทย-กัมพูชา และ 3) เพื่อวิเคราะห์สื่อและเทคโนโลยีที่มีต่อพลวัตทางสังคมและวัฒนธรรมของประชาชนตามแนวชายชายแดนไทย-กัมพูชา ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ คือเน้นการศึกษาวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) และการวิจัยเชิงภาคสนาม (Field Research) ผลการวิจัยพบว่า การสื่อสารเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ประชาชนตามแนวชายชายแดนไทย -กัมพูชาให้ความสำคัญ เพราะสามารถทำให้สังคมดำรงอยู่ได้และทำให้การดำเนินงานด้านการพัฒนาเป็นไปได้อย่างสะดวก เกิดการผลักดันสังคมให้พัฒนาไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ เพราะการพัฒนาได้นั้น ประชาชนจะต้องได้รับความรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงเจตคติ ความเชื่อ พฤติกรรม วิถีชีวิตที่สอดคล้องเข้ากันได้กับสภาพ

¹ อาจารย์, สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ

² อาจารย์, สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ วิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สังคมที่เกิดขึ้น โดยจำแนกความเข้าใจในการเรียนรู้สื่อและเทคโนโลยี ได้แก่ การสื่อสารเพื่อการพัฒนาสังคม ประกอบด้วย การสื่อสารเพื่อการพัฒนา การสื่อสารเพื่อความสัมพันธ์ การสื่อสารกับการพัฒนา กระบวนทัศน์ของการสื่อสาร ประสิทธิภาพของการสื่อสารและการสื่อสารกับกลุ่มคน ประชาชนตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา มีวัฒนธรรมเป็นลักษณะหนึ่งของสังคมที่สามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา เพราะการพัฒนาการ เกิดขึ้นมากมาย ทั้งทางการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจ การปกครอง เทคโนโลยี ฯลฯ และการมีจำนวนประชากรเพิ่ม มากขึ้น ประกอบกับการที่วัฒนธรรมตะวันตกได้เข้ามามีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมไทยเป็นอย่างมาก จึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมอย่างกว้างขวาง การเปลี่ยนแปลงทางสังคมทางโครงสร้างและหน้าที่ของระบบสังคมที่ได้ เปลี่ยนไป ที่สำคัญทำให้วิถีชีวิต ระเบียบแบบแผนที่ได้เปลี่ยนไปจากเดิม ทำให้ระบบใน ด้านการศึกษา ด้านศาสนา ด้านวัฒนธรรม ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้าน การเมือง ยังคงมีผลต่อชุมชนของประชาชนตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา

คำสำคัญ: การเรียนรู้ด้านสื่อเทคโนโลยี; พลวัตการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม; ภายใต้อิทธิพลความสัมพันธ์ชายแดนไทย-กัมพูชา

Abstract

The objectives of this research included: 1) to study the learning on media and technology of the people along the Thai-Cambodian border; 2) to study the influential factors of media and technology on the social and cultural dynamics of the people along the Thai-Cambodian border; and 3) to analyze the media and technology that affected the social and cultural dynamics of the people along the Thai-Cambodian border. It was a qualitative study method focusing on documentary research and field research. The results of research were as the followings. Communication was the fundamental factor that the people along the Thai-Cambodian border gave priority because it could help the society exist and make development operations favorably possible. It was a push for society to develop according to the goals set i.e. because in the development, the people needed to acquire knowledge to change the attitudes, beliefs, behaviors and lifestyles in accordance with the social situation by classifying the understanding of media and technology learning such as communication for social development including communication for development, communication for relationship, communication and development, the paradigm of communication, effectiveness of communication and communication with groups of people. The people along the Thai-Cambodian border had a typical social culture that could arise all the time i.e. because development could take place in various educational, religious,

cultural, social, economic, governmental, technological aspects. According to the increase of the population in combination with the drastic influence of western culture, there were extensive cultural changes in Thai society. The crucial changes of social structure and obligations of social system caused the changes of the way of life and social procedures that made the educational, religious, cultural, social, economic and political systems affecting the communities of the people along the Thai-Cambodian border.

Keywords : Learning on Media and Technology; Dynamics of Social and Cultural Change; Under the Thai-Cambodian Relationships along the Border

บทนำ

ในโลกยุคโลกาภิวัตน์ Globalization มีการเปลี่ยนแปลงในทุกด้านอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความก้าวหน้าทั้งด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง การศึกษา การสร้างโอกาส จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงจากระบบที่มีอยู่เดิม เพื่อให้ทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี และสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป อีกทั้งเพื่อแก้ไขปัญหาบางอย่างที่เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพเช่นเดียวกัน การเปลี่ยนแปลงจึงจำเป็นต้องมีการศึกษาเกี่ยวกับนวัตกรรมที่จะนำมาใช้เพื่อแก้ไขปัญหาในบางเรื่อง เช่น ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสังคมที่มีประชากรมากขึ้น การพัฒนาด้านอื่น ๆ ให้ทันสมัย พัฒนาสื่อใหม่ ๆ ขึ้นมาเพื่อตอบสนองการเรียนรู้ของมนุษย์ให้เพิ่มมากขึ้นด้วยระยะเวลาที่สั้นลง การใช้นวัตกรรมมาประยุกต์ในระบบการบริหารจัดการก็มีส่วนช่วยให้การใช้ทรัพยากรการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สื่อจึงนับว่าเป็นสิ่งที่มีบทบาทอย่างมากในการเรียนการสอนนับแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน เนื่องจากเป็นตัวกลางที่ช่วยให้การสื่อสารระหว่างกัน ให้ดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพทำให้ความเข้าใจได้ว่า สื่อนั้นจะเป็นสื่อในรูปแบบใดก็ตาม ล้วนแต่เป็นทรัพยากรที่สามารถอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ได้ทั้งสิ้น

ปัจจุบันโลกเริ่มเข้าสู่ยุคระบบเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัลที่เทคโนโลยีดิจิทัลจะไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือสนับสนุนการทำงานเฉกเช่นที่ผ่านมาอีกต่อไป หากแต่จะหลอมรวมเข้ากับชีวิตคนอย่างแท้จริงและจะเปลี่ยนโครงสร้างรูปแบบกิจกรรมทางเศรษฐกิจกระบวนการผลิต การค้า การบริการ และกระบวนการทางสังคมอื่นๆ รวมถึงการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลไปอย่างสิ้นเชิง ประเทศไทยจึงต้องเร่งนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมและสังคมที่จะทำให้เกิดเป็นหัวข้อวัฒนธรรมใหม่ว่า พื้นฐานเบื้องต้นที่สำคัญคือความเชื่อของมนุษย์ที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้ทราบถึงความต้องการของมนุษย์ ความเชื่อ จะทำให้เกิดการปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมที่มีอยู่แวดล้อมและจะเป็นผลให้

เกิดการเปลี่ยนแปลงในที่สุด (ชาญชัย จีรวรรณกิจ, 2529) โดยในบริบทของประเทศไทย เทคโนโลยีดิจิทัลสามารถตอบปัญหาความท้าทายที่ประเทศกำลังเผชิญอยู่หรือเพิ่มโอกาสในการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม เช่นการก้าวข้ามกับดักรายได้ปานกลางที่เป็นหนึ่งในเป้าหมายการพัฒนาประเทศเร่งด่วนของรัฐบาล ด้วยการลงทุนและพัฒนาอุตสาหกรรมที่มีอยู่แล้วในประเทศ และอุตสาหกรรมกระแสใหม่ ที่รวมถึงอุตสาหกรรมดิจิทัล การพัฒนาขีดความสามารถของธุรกิจในประเทศทั้งภาคการเกษตร การผลิต และการบริการโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่ม SMEs และวิสาหกิจชุมชนให้แข่งขันในโลกสมัยใหม่ได้ การปรับตัวและฉกฉวยโอกาสจากการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนวัฒนธรรมในส่วนร่วมคือ ผลของการคิดค้นทางวัฒนธรรม (Society invention) และอาจถือได้ว่าเป็นมรดกทางสังคม เพราะเป็นสิ่งที่ได้รับการถ่ายทอดทางสติปัญญาไปสู่อนุชนแต่ละรุ่น ยิ่งไปกว่านั้น การสืบต่อเนื่องทางวัฒนธรรมย่อมได้รับการคุ้มกัน โดยที่สมาชิกสังคมคนใดปฏิเสธที่จะปฏิบัติตามแบบแผนทางวัฒนธรรมที่กำหนดไว้ต้องถูกลงโทษ (สุเทพ สุนทรเกสัช, 2021)

ในขณะที่เดียวกันก็ยังคงดำรงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ชาติพันธุ์เดิมของตนด้วย แต่ในทางตรงกันข้ามก็มีกลุ่มชาติพันธุ์หลายกลุ่มที่ถูกหลอมรวมวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์เดิมของตนให้เป็นรูปแบบเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในช่วงที่สังคมไทยเข้าสู่กระแสโลกาภิวัตน์ที่ความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีได้กระจายเข้าสู่ทุกพื้นที่ของทุกภูมิภาคในประเทศไทย (ยศ สันตสมบัติ, 2551:44-45) ชายแดนไทย-กัมพูชา ถือได้ว่ามีวัฒนธรรมที่หลากหลาย เช่น ส่วย ลาว เขมร เยอ ญวน วัฒนธรรมที่สำคัญคือวัฒนธรรมทางภาษา ศาสนา การค้าขาย การดำรงชีพ การแต่งตัว และการค้าขาย เป็นต้น วัฒนธรรมเหล่านี้ส่วนมากจะได้รับอิทธิพลทางตะวันออก และตะวันตก แม้จะมีการเปลี่ยนแปลง ไปบ้าง เพราะสื่อทางเทคโนโลยีทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมภายใต้ความสัมพันธ์ และปฏิเสธไม่ได้ว่าสื่อเทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงแทบทุกด้าน สื่อเทคโนโลยีจึงมีความเกี่ยวข้องในวัฒนธรรมต่างๆ ทำให้เกิดความเจริญก้าวหน้า ปัจจุบันชายแดนไทย-กัมพูชา แม้จะมีการพัฒนาร่วมกันในหลายด้าน โดยใช้สื่อเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาประเทศเพื่อให้เกิดพลวัตการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมภายใต้ความสัมพันธ์ชายแดนไทย-กัมพูชา และเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับประเทศชายแดนมากขึ้น เพื่อทำให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข สื่อเทคโนโลยีแม้จะเป็นเครื่องมือในการอำนวยความสะดวกในทุกด้าน แต่หากพิจารณาหลักการนำไปใช้ที่ผิดวิธีก็อาจทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เป็นโทษ และหากการนำสื่อเทคโนโลยีไปใช้ในทางที่เป็นประโยชน์ ย่อมเป็นคุณแก่ผู้ใช้เช่นกัน อาจทำให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน มั่งคั่ง และมั่นคงได้ จากประวัติศาสตร์ ชายแดนไทย – กัมพูชา ได้มีการพัฒนาสร้างความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันมานาน โดยเฉพาะทางวัฒนธรรม สังคม ปัจจุบันแม้จะมีการกระทบกระทั่งกันบ้างครั้ง แต่เมื่อมีการสร้างวัฒนธรรมอันดีงามต่อกัน โดยผ่านพลวัตวัฒนธรรม ความสัมพันธ์อันดีก็ทำให้เกิดความสงบอย่างสันติ การเรียนรู้ด้านสื่อเทคโนโลยี จึงอาศัยวิธีการที่ถูกต้อง จึงจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

ทางสังคมและวัฒนธรรมภายใต้ความสัมพันธ์ชายแดนไทย-กัมพูชา ไปในทิศทางที่ดีได้ หากไม่มีการเรียนรู้ด้านสื่อเทคโนโลยีพลวัตการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมภายใต้ความสัมพันธ์ชายแดนไทย-กัมพูชา อย่างถูกต้องอาจทำให้เสียโอกาสในอนาคต

จากเหตุผลดังกล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาเรื่อง “การเรียนรู้ด้านสื่อเทคโนโลยีที่มีผลต่อพลวัตการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมภายใต้ความสัมพันธ์ชายแดนไทย-กัมพูชา” เพื่อนำผลที่ได้จากการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศและเป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนรู้ด้านสื่อเทคโนโลยี เพื่อให้เกิดพลวัตการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมภายใต้ความสัมพันธ์ชายแดนไทย-กัมพูชา ให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล มากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการเรียนรู้ด้านสื่อและเทคโนโลยีของประชาชนตามแนวชายชายแดนไทย - กัมพูชา
2. เพื่อศึกษาปัจจัยอิทธิพลของสื่อและเทคโนโลยีที่มีต่อพลวัตทางสังคมและวัฒนธรรมของประชาชนตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา
3. เพื่อวิเคราะห์สื่อและเทคโนโลยีที่มีต่อพลวัตทางสังคมและวัฒนธรรมของประชาชนตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interview) สัมภาษณ์ผู้รู้หรือผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant interview) ประชากรและกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive Selection) สันทนาระดมความคิดเห็น (focus groups) ได้ดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย คือ 1) กลุ่มผู้ปฏิบัติภาครัฐ คือ ฝ่ายบ้านเมืองและฝ่ายรัฐตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา จำนวน 6 คน 2) กลุ่มนักวิชาการหรือผู้มีความรู้ คือ ผู้นำทางศาสนาในพื้นที่ตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา 6 คน และ 3) กลุ่มประชาชนชนชาวกัมพูชา จำนวน 6 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการตามโครงการวิจัยนี้ เน้นการศึกษาจากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารงานวิจัย และสนทนากลุ่ม (Focus Groups) ส่วนการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลนั้น เน้นวิธีการแสวงหาความรู้ ประกอบด้วย แบบสนทนากลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ

แบบสนทนากลุ่ม (Focus Groups) และแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่มสำหรับผู้นำชาวบ้านหน่วยงานของภาครัฐและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพขั้นตอนจะเป็นการรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ศึกษาทั้งในเชิงเอกสาร (Documentary Research) และจากการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ มุ่งเน้นการวิเคราะห์โดยการสรุปตามสาระสำคัญด้านเนื้อหาที่กำหนด โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตามประเด็นที่กำหนด การนำเสนอข้อมูลอยู่ในลักษณะของการพรรณนาความ (Descriptive Presentation) ต่อไป

ผลการวิจัย

จากการศึกษา การเรียนรู้ด้านสื่อเทคโนโลยีที่มีผลต่อพลวัตการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมภายใต้ความสัมพันธ์ชายแดนไทย-กัมพูชา สรุปได้ดังนี้

1. การเรียนรู้ด้านสื่อและเทคโนโลยีของประชาชนตามแนวชายชายแดนไทย - กัมพูชา การสื่อสารถือได้ว่าเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ประชาชนตามแนวชายชายแดนไทย-กัมพูชา ให้ความสำคัญ เพราะสามารถทำให้สังคมดำรงอยู่ได้และทำให้การดำเนินงานด้านการพัฒนาเป็นไปได้อย่างสะดวก เกิดการผลักดันสังคมให้พัฒนาไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งสังคมและประเทศจะพัฒนาได้นั้น ประชาชนจะต้องได้รับความรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงเจตคติ ความเชื่อ พฤติกรรม วิถีชีวิตที่สอดคล้องเข้ากันได้กับสภาพสังคมที่เกิดขึ้น โดยจำแนกความเข้าใจในการเรียนรู้สื่อและเทคโนโลยี ได้แก่ การสื่อสารเพื่อการพัฒนาสังคม ประกอบด้วย การสื่อสารเพื่อการพัฒนา การสื่อสารเพื่อความสัมพันธ์ การสื่อสารกับการพัฒนา กระบวนทัศน์ของการสื่อสาร ประสิทธิผลของการสื่อสาร และการสื่อสารกับกลุ่มคนในด้านการศึกษา ด้านศาสนา ด้านวัฒนธรรม ด้านประเพณี ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านการเมือง

2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลของสื่อและเทคโนโลยีที่มีต่อพลวัตทางสังคมและวัฒนธรรมของประชาชนตามแนวชายชายแดนไทย-กัมพูชา คือ

2.1 ด้านการศึกษา พบว่า การใช้เทคโนโลยีกับการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนมี 3 ลักษณะ คือ 1) การเรียนรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยี ได้แก่ เรียนรู้ระบบการทำงานของคอมพิวเตอร์ เรียนรู้จนสามารถใช้ระบบคอมพิวเตอร์ได้ ทำระบบข้อมูลสารสนเทศเป็น สื่อสารข้อมูลทางไกลผ่าน Email และ Internet ได้ 2) การเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยี ได้แก่ การเรียนรู้ความรู้ใหม่ๆ และฝึกความสามารถ ทักษะ บางประการโดยใช้สื่อเทคโนโลยี เช่น ใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) เรียนรู้ทักษะใหม่ๆ ทางโทรทัศน์ที่ส่งผ่าน

ดาวเทียม การค้นคว้าเรื่องที่สนใจผ่าน Internet เป็นต้น และ3) การเรียนรู้กับเทคโนโลยี ได้แก่ การเรียนรู้ด้วยระบบการสื่อสาร 2 ทาง (interactive) กับเทคโนโลยี เช่น การฝึกทักษะภาษา กับโปรแกรมที่ให้ข้อมูลย้อนกลับถึงความถูกต้อง (Feedback) การฝึกการแก้ปัญหา กับสถานการณ์จำลอง (Simulation)

2.2 ด้านศาสนา พบว่า พระพุทธศาสนาได้ดำรงอยู่ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงของประชาชนตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา มายาวนานถึง 2600 ปี จนถึงยุคของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ซึ่งเทคโนโลยีดังกล่าวได้เชื่อมโยงให้โลกมีความเป็นหนึ่งเดียวกัน สามารถเข้าถึงและรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว ในมิติของพระพุทธศาสนานั้น เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้ส่งผลกระทบต่อทั้งด้านบวกและด้านลบต่อพระพุทธศาสนา ตัวอย่างของผลกระทบด้านบวก เช่น การเผยแพร่พระพุทธศาสนาได้อย่างรวดเร็ว กว้างขวาง ทุกคนสามารถเข้าถึงพระธรรม คำสอนผ่านทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้โดยสะดวก ทุกที่ ทุกเวลา ในขณะเดียวกันก็ส่งผลกระทบด้านลบ เช่น การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เผยแพร่คำสอนของพระพุทธศาสนาที่ไม่ถูกต้องเหมาะสม การดูหมิ่นพระพุทธศาสนาโดยกลุ่มคนต่างศาสนา

2.3 ด้านวัฒนธรรม พบว่า การสื่อสารด้านวัฒนธรรม ของประชาชนตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา เป็นสิ่งที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้โดยการสื่อสารเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง สำหรับชีวิตในการใช้ชีวิตประจำวันและการสร้างวัฒนธรรมอันหลากหลาย การสื่อสารมี รูปแบบที่หลากหลายทั้งการสื่อสารแบบวัจนภาษาและอวัจนภาษา โดยการสื่อสารของมนุษย์นั้น สามารถแบ่งออก ได้เป็นการสื่อสารภายในบุคคลการสื่อสารระหว่างบุคคลการสื่อสารระหว่างกลุ่ม การสื่อสารสาธารณะการสื่อสาร ระหว่างวัฒนธรรม และการสื่อสารภายในองค์กร ซึ่งการสื่อสารทุกประเภทนี้ล้วนแล้วแต่เป็นการ สื่อสารที่เกี่ยวข้องกับโดยตรงของประชาชนตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา และสามารถเกิดขึ้นได้ในชีวิตประจำวันของประชาชนตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ทุกคนไม่ว่าจะเป็นประเทศใดหรือวัฒนธรรมใดย่อมมีการสื่อสารเข้ามาเกี่ยวข้องการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมเป็นการสื่อสารประเภทหนึ่งที่เกิดขึ้นกับกลุ่มคนที่มาจากพื้นฐานทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกันและเป็นการสื่อสารรูปแบบหนึ่งที่เกิดขึ้นอย่างแพร่หลายในพื้นที่วิจัย

2.4 ด้านประเพณี พบว่า ประเพณีของประชาชนตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา โดยมากจะถือปฏิบัติกันมายาวนาน คือ ประเพณีฮีตสิบสองหรือประเพณีปฏิบัติในรอบปีจำนวน 12 ประเพณีเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของประชาชนตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา อันทรงคุณค่า ที่ผูกพันอยู่กับวิถีชีวิตของชาวอีสานเป็นจารีตชุมชนที่ ชาวอีสานยึดถือคู่กับคองสิบสี่ซึ่งหมายถึง แนวปฏิบัติที่ดี14 ประการโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ชุมชนมั่นคงเกิดความสามัคคีสร้างแบบแผนที่ดีงามให้เป็นบรรทัดฐานเดียวกัน มีหลักศีลธรรมจริยธรรมที่เป็นแนวปฏิบัติให้ทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ประเพณีฮีตสิบสองอิทธิพลเหนือชีวิตจิตใจ มีความ

สำคัญต่อการดำเนินชีวิตที่เปรียบเสมือนเข็มทิศและปฏิทิน ชีวิตของชุมชนเป็นกฎหมายของสังคมที่ทุกคนจะต้องปฏิบัติตาม โดยมีความเชื่อว่าสังคมใดปฏิบัติตามฮึดคองก็จะ อยู่เย็นเป็นสุข ประเพณีฮึดคองจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการ พัฒนาชุมชนเพื่อนำไปสู่ความเข้มแข็งได้

2.5 ด้านเศรษฐกิจ พบว่า การจะสนับสนุนเร่งรัดให้ประชาชนตามแนวชายแดน ไทย-กัมพูชา มีความกระตือรือร้นให้ มีความร่วมมือกับรัฐบาลในการช่วยพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ สื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจในจุดมุ่งหมายของโครงการ ตลอดจนแผนงานหรือความรู้ ความคิดใหม่ๆ ทางวิทยาการไปใช้ ประโยชน์ในการตัดสินใจและการลงทุนทางธุรกิจ ในอัน ที่ก้าวสู่การเจริญเติบโตเศรษฐกิจของประเทศ เช่น การเผยแพร่โครงการและนโยบายหนึ่ง ตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของรัฐบาล โดยมีเป้าหมายเพื่อให้เป็น การพบปะระหว่างผู้ผลิต ผู้ผลิต กับผู้ค้าปลีกค้าส่งออก ตลอดจนการกระจายรายได้ในชุมชน ให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ สูเป้าหมายสูงสุดตามนโยบายของรัฐบาลคือ การเป็นที่รู้จัก ยอมรับ ผลิตภัณฑ์ของไทยใน ต่างประเทศ และกลายเป็นแหล่งรายได้ของประเทศในที่สุด

2.6 ด้านสังคม พบว่า ปัจจุบันประชาชนตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา มีการใช้อินเทอร์เน็ตเชื่อมโยงการทำงานต่างๆจนเกิดเป็นสังคมที่ติดต่อผ่านทางอินเทอร์เน็ตหรือที่ รู้จักกันว่า ไวเบอร์สเปซ (cyber space) ซึ่งมีกิจกรรมต่างๆ เช่น การพูดคุย การซื้อสินค้า และการบริการ การทำงานผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ทำให้เกิดสภาพที่เหมือนจริง (virtual) เช่น ห้องสมุดเสมือนจริง พิพิธภัณฑ์เสมือนจริง ห้องประชุมเสมือนจริง และที่ ทำงานเสมือนจริง ซึ่งทำให้อลดเวลาในการเดินทางและสามารถใช้งานได้ทุกที่ทุกเวลา

2.7 ด้านการเมือง การสื่อสารทางการเมืองของประชาชนตามแนวชายแดนไทย - กัมพูชา เป็นศาสตร์ที่มีจุดเริ่มต้นมาตั้งแต่ทางการเมืองและจริยธรรม เป็นการนำการโฆษณาชวนเชื่อ สร้างความเข้าใจทางการเมืองมากขึ้นและทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในทางการเมือง เข้าใจทางรัฐศาสตร์ แม้จะไม่ได้เรียนในห้องเรียน เป็นเรื่องที่มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ทำให้ การพูด หรือ การเกิดปฏิกิริยาสัมพันธ์ของมนุษย์ ทางการเมืองที่ดีขึ้น

3. การวิเคราะห์สื่อและเทคโนโลยีที่มีต่อพลวัตทางสังคมและวัฒนธรรมของ ประชาชนตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา สื่อและเทคโนโลยีที่มีต่อพลวัตทางสังคมและ วัฒนธรรมของประชาชนตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา เป็นการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม เป็นลักษณะหนึ่งของสังคมที่สามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา เพราะการพัฒนาการ เกิดขึ้น มากมาย ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม การปกครอง เทคโนโลยี ฯลฯ และการมีจำนวนประชากร เพิ่มขึ้น ประกอบกับการที่วัฒนธรรมตะวันตกได้เข้ามามีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมไทยเป็น อย่างมาก จึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมอย่างกว้างขวาง การเปลี่ยนแปลงทาง สังคมมองที่โครงสร้างและหน้าที่ของระบบสังคมที่ได้ เปลี่ยนไป ส่วนการเปลี่ยนแปลงทาง วัฒนธรรมมองที่วิถีชีวิต ระเบียบแบบแผนที่ได้เปลี่ยนไปจากเดิม เราอาจจะกล่าวได้ว่า การ เปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมเป็นการศึกษาเรื่องของปรากฏการณ์ที่ เกิดขึ้นในชุมชน

เรื่องเดียวกัน แต่มองได้สองแง่ เปรียบเสมือนกระดาษแผ่นเดียวมีอยู่สองหน้า ดังนั้น จะเห็นได้ว่าประชาชนตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมมีผลต่อวัฒนธรรม และการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมก็มีผลต่อสังคม เช่นกัน เช่น ด้านการศึกษา ด้านศาสนา ด้านวัฒนธรรม ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจและด้าน การเมือง ยังคงมีผลต่อชุมชนเช่นกัน

อภิปรายผล

จากการศึกษาการเรียนรู้ด้านสื่อเทคโนโลยีที่มีผลต่อพลวัตการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมภายใต้ความสัมพันธ์ชายแดนไทย-กัมพูชา มีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายผล ดังนี้

การเรียนรู้ด้านสื่อเทคโนโลยีที่มีผลต่อพลวัตการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมภายใต้ความสัมพันธ์ชายแดนไทย-กัมพูชา พบว่า ทิศทางการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเป็นปกติวิสัยในสังคมสามารถแบ่ง ได้เป็น 2 ทิศทาง ทิศทางแรก คือ การเปลี่ยนแปลงต้องเปลี่ยนทางสังคมก้าวสู่ภาวะความเป็นสมัยใหม่มากขึ้น สังคมวัฒนธรรมนั้นจะยิ่งลดบทบาทความสำคัญในวัฒนธรรมตนลง เช่น การเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมอยู่ในสภาพอ่อนแอ ทิศทางที่สอง การเปลี่ยนแปลงของสังคมวัฒนธรรมสามารถดำรงอยู่ร่วมกัน สังคมวัฒนธรรมจะมีการแข่งขันระหว่างกัน มีอิทธิพลกระทบต่อกัน และมีบทบาทร่วมกัน ในสามกระบวนการ คือ การดำรงรักษา การฟื้นฟูให้มีชีวิตที่ดีขึ้น และการสร้างสรรค์ใหม่ อาจไม่สามารถช่วยให้เราเกิดความเข้าใจต่อความ ซับซ้อนของสังคมยุคสมัยปัจจุบันได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระอุดมศักดิ์ ปิยวณโณ (จันทบุตร) ได้ศึกษาเรื่อง “การดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขตามแนวพุทธจริยศาสตร์” ได้กล่าวว่า ผลกระทบที่เกิดจากสุราเมรัย ได้ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาคุณภาพของชีวิตในระดับปัจเจกชนและในระดับสังคมโดยรวม ซึ่งจะทำให้ทรัพยากรบุคคลที่มัวเมาอยู่กับการเสพสุราเมรัยเหล่านี้ไม่มีคุณภาพ การพัฒนาประเทศชาติในอนาคตข้างหน้าก็จะล้มเหลว และตกอยู่ภายใต้ความประมาท ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ และเกิดผลเสียอื่นๆ ติดตามมา เช่น ความเสื่อมถอยในศีลธรรมที่จะทวีความรุนแรงมากขึ้นจากคนที่อยู่ในสังคมและสอดคล้องกับงานวิจัยของอานนท์ อภากริม ได้จำแนกประเภทของวัฒนธรรมออกเป็น 2 ประเภท สรุปได้ดังนี้ 1) วัฒนธรรมที่เกี่ยวกับวัตถุ ได้แก่ วัตถุอันเกิดจากการประดิษฐ์คิดค้นของมนุษย์ เช่น จาน ช้อน ส้อม ตีกรรามบ้านช่อง ถนนหนทาง ตลอดจนผลงานทางศิลปกรรมของมนุษย์ต่างๆ เช่น ภาพวาดรูปปั้น เป็นต้น และ2) วัฒนธรรมที่ไม่เกี่ยวกับวัตถุ ได้แก่ แบบแผนแห่ง พฤติกรรมความคิด ความเชื่อ ภาษา ศีลธรรม ประเพณี วัฒนธรรมของชาวไทยภาคใต้ที่ปรากฏในจิตรกรรมฝาผนังอุโบสถภาคใต้ โดยสรุปประเภทของวัฒนธรรมไว้ว่า วัฒนธรรมทางวัตถุ ได้แก่ เครื่องมือ เครื่องใช้ต่างๆ ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม เป็นต้น ส่วนที่ก่อประโยชน์ด้านความสุขทางใจ เรียกว่า วัฒนธรรมทางจิตใจ ได้แก่ คติความเชื่อ ศาสนา ค่านิยม เป็นต้น อย่างไรก็ตาม

วัฒนธรรมทั้งสองประเภทนี้ต่างก็เหลื่อมล้ำกันอยู่ แบ่งแยกไม่ขาดจากกันและวัฒนธรรมของสังคมหนึ่งๆ ก็มีพร้อมทั้งสองที่สมดุลกันไม่มากหรือน้อยไปข้างใดข้างหนึ่ง ความสมดุลนี้จะขึ้นอยู่กับดุลพินิจของสังคม ทั้งนี้เพราะวัฒนธรรมทั้งสองต่างก็มีความสำคัญเสมอกัน

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

องค์ความรู้ การเรียนรู้ด้านสื่อเทคโนโลยีที่มีผลต่อพลวัตการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และวัฒนธรรมภายใต้ความสัมพันธ์ชายแดนไทย-กัมพูชา ผู้วิจัยกลับพบว่ายังมีปัญหาอีกหลายอย่างที่จะควรได้รับการค้นคว้าวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ ก็เช่นเดียวกันกับการทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้านสื่อเทคโนโลยีที่มีผลต่อพลวัตการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และวัฒนธรรมภายใต้ความสัมพันธ์ชายแดนไทย-กัมพูชา สื่อมีทั้งด้านบวกและลบ ดังนั้นรัฐบาลควรส่งเสริมการเรียนรู้สื่อ และเทคโนโลยีที่มีผลต่อพลวัตการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และวัฒนธรรมภายใต้ความสัมพันธ์ชายแดนไทย-กัมพูชา ในด้านการศึกษา รัฐบาลควรส่งเสริมการเรียนรู้สื่อและเทคโนโลยีที่มีผลต่อพลวัตการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ภายใต้ความสัมพันธ์ชายแดนไทย-กัมพูชา ในด้านพระพุทธศาสนา อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม เป็นสิ่งที่สวยงามประจำชนเผ่าชาติพันธุ์ต่างๆ

ดังนั้น หน่วยงานภาครัฐ ควรให้การส่งเสริมการเรียนรู้ด้านสื่อเทคโนโลยีที่มีผลต่อพลวัตการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมภายใต้ความสัมพันธ์ชายแดนไทย-กัมพูชา ในด้านวัฒนธรรม เอกลักษณ์ทางประเพณีเป็นความเชื่อประจำใจชนเผ่าชาติพันธุ์ต่าง ๆ ดังนั้น รัฐบาลหรือหน่วยงานรัฐ ควรส่งเสริมการเรียนรู้สื่อ และเทคโนโลยีที่มีผลต่อพลวัตการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมภายใต้ความสัมพันธ์ชายแดนไทย-กัมพูชา ในด้านประเพณี การสื่อสารให้เห็นถึงความสามัคคีในสังคมย่อมทำให้เกิดความรัก เมตตาต่อกัน ดังนั้น รัฐบาลหรือหน่วยงานภาครัฐ ควรส่งเสริมการเรียนรู้สื่อ และเทคโนโลยีที่มีผลต่อพลวัตการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมภายใต้ความสัมพันธ์ชายแดนไทย-กัมพูชา ในด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้านการเมือง

เอกสารอ้างอิง

- ชาญชัย จีรวรรณกิจ. (2529). *การปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมไทยของชาวลัวะในภาคเหนือของประเทศไทย*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์,
- สุเทพ สุนทรเภสัช, (2519). *ความรู้มานุษยวิทยา*, กรุงเทพฯ : แพร่พิทยา
- ยศ สันตสมบัติ, (2551). *อำนาจ พื้นที่ และอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ : การเมืองวัฒนธรรมของรัฐชาติในสังคมไทย*, กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน),.